

10 Varsinaisen vaalipäivän äänestys

Sisällys

10 Varsinaisen vaalipäivän äänestys	43
10.1 Vaalipäivän ajankohta ja äänestyspaikka	43
10.2 Oikeus äänestää vaalipäivän äänestyspaikassa	44
10.3 Vaalilautakunta ja vaaliavustajat	44
10.3.1 Vaalilautakunnan päätösvaltaisuus	44
10.3.2 Esteellisyys	44
10.3.3 Pöytäkirjan pitäminen	45
10.4 Vaalien ajankohdasta tiedottaminen ennakkoon	45
10.5 Vaalimateriaali ja kalusteet	45
10.6 Äänestyspaikan järjestelyt	46
10.6.1 Järjestys äänestyspaikalla	46
10.6.2 Ehdokaslistojen yhdistelmät	46
10.6.3 Äänestyspaikan opasteet	46
10.6.4 Tilojen järjestäminen	46
10.6.5 Kuvaaminen äänestyspaikalla	47
10.6.6 Äänestäjien lemmikkieläimet	47
10.7 Äänestäjän avustaminen	47
10.8 Äänestyksen toimittaminen	48
10.8.1 Äänestyksen aloittaminen ja kesto	48
10.8.2 Äänestystoimituksen kulku	49
10.9 Äänestystoimituksen päättäminen	52

10.1 Vaalipäivän ajankohta ja äänestyspaikka

Seurakuntavaalit aloitetaan marraskuun kolmantena sunnuntaina **18.11.** jumalanpalveluksen jälkeen, kuitenkin **viimeistään kello 11 ja päätetään samana päivänä kello 20.** (KVJ 2:3)

Jos seurakunta ei ole jakautunut äänestysalueisiin, seurakunnassa on varsinaisena vaalipäivänä vain yksi äänestyspaikka. **Kiertäviä äänestyspaikkoja ei tule järjestää.** Äänestysalueisiin jakautuneessa seurakunnassa on yksi äänestyspaikka jokaista äänestysaluetta kohti.

Vaalilautakunta on ilmoittanut kuulutuksella etukäteen äänestyspaikat ja moneltako vaalitoimitus aloitetaan. (KVJ 2:38,1)

10.2 Oikeus äänestää vaalipäivän äänestyspaikassa

Äänioikeutettu saa äänestää ainoastaan sen seurakunnan äänestyspaikassa, jonka äänioikeutettujen luetteloon hänet on merkitty äänioikeutetuksi. Jos äänioikeutettu on äänestänyt ennakkoon ja tästä on tehty merkintä äänioikeutettujen luetteloon, ei hän saa enää äänestää vaalipäivänä.

Jos seurakunnan alue on jaettu äänestysalueisiin, äänioikeutettu seurakunnan jäsen saa äänestää ainoastaan siinä oman äänestysalueensa äänestyspaikassa, jonka äänioikeutettujen luetteloon hänet on merkitty. Tieto äänestyspaikasta ilmoitetaan äänioikeutetulle ilmoituskortissa.

10.3 Vaalilautakunta ja vaaliavustajat

Vaalipäivän äänestyksestä huolehtii äänestyspaikalla vaalilautakunta, joka tulee asettaa viimeistään vaalivuoden toukokuussa. Äänestyspaikalla tulee olla lisäksi saapuvilla yksi tai useampi vaalilautakunnan valitsema, tunnuksella varustettu vaaliavustaja, joka äänestäjän pyynnöstä avustaa häntä merkinnän tekemisessä äänestyslippuun. (KVJ 2:39,3) Vaaliavustajiin sovelletaan samoja esteellisyysäännöksiä kuin vaalilautakunnan jäseniin.

10.3.1 Vaalilautakunnan päätösvaltaisuus

Vaalilautakunnan puheenjohtajan on huolehdittava siitä, että lautakunta on päätösvaltainen äänestyksen alkajalla ja sen kaikissa vaiheissa. Lautakunta on päätösvaltainen, kun enemmän kuin puolet jäsenistä on saapuvilla kokouksessa. (KL 7:4) Vaalilautakunnan valitsema avustaja ei voi olla samanaikaisesti vaalilautakunnan jäsen. Päätösvaltaisessa kokoonpanossa tulee olla puheenjohtaja tai varapuheenjohtaja. Mikäli syntyy tilanne, jossa sekä puheenjohtaja että varapuheenjohtaja ovat tilapäisesti poissa tai esteellisiä, päätösvaltainen vaalilautakunta valitsee keskuudestaan tilapäisen puheenjohtajan.

Jos seurakunnan alue on päätetty jakaa äänestysalueisiin ja vaalilautakunta on jakautunut jaostoihin, jaosto on päätösvaltainen kolmijäsenisenä. (KL 23:19,2)

10.3.2 Esteellisyys

Esteellisyys tarkoittaa tilannetta, jossa käsittelyn puolueettomuus saattaa vaarantua käsittelijän ja käsiteltävän asian tai sen asianosaisen välisen suhteen vuoksi. Esteellisyyteen tulee mahdollisuuksien mukaan kiinnittää huomiota jo vaalilautakunnan jäseniä valittaessa. Esteellinen henkilö ei saa osallistua asian käsittelyyn eikä olla läsnä sitä käsiteltäessä.

Kirkkolain 7 luvun 5 §:n 2 momentin mukaan luottamushenkilöiden kuten vaalilautakunnan jäsenten sekä viranhaltijoiden esteellisyydestä on voimassa, mitä siitä hallintolaisissa (2003/434) säädetään.

Vaalilautakunnan jäsen on esteellinen ottamaan osaa sellaisen päätöksen tekemiseen vaalilautakunnassa, joka koskee häntä itseään tai hänen läheistään tai muutoin muodostaa hallintolain 28 §:ssä säädetyn esteellisyyden. Tällainen henkilö ei uusien vaalisäännösten mukaan voi toimia vaalilautakunnan jäsenenä. Jos vaalilautakunnan jäsen on samassa seurakunnassa jonkin ehdokkaita asettaneen valitsijayhdistyksen perustajajäsen, hän ei voi osallistua esimerkiksi **äänestyslippujen hylkäämistä koskevaan päätöksentekoon, vaalin tuloksen määräämiseen** eikä **vaalin tuloksen vahvistamiseen**.

Hallintolain 29 §:n mukaan monijäsenisen toimielimen jäsenen ja esittelijän esteellisyydestä päättää toimielin. Monijäseninen toimielin päättää myös muun läsnäoloon oikeutetun esteellisyydestä. Jäsen tai esittelijä

saa osallistua esteellisyyttään koskevan asian käsittelyyn vain, jos toimielin ei olisi ilman häntä päätösvaltainen eikä hänen tilalleen ole ilman huomattavaa viivytystä saatavissa esteetöntä henkilöä.

10.3.3 Pöytäkirjan pitäminen

Jokaisessa äänestyspaikassa on pidettävä pöytäkirjaa, johon merkitään äänestyksen kulku. Eri äänestyspaikoissa pidetyt pöytäkirjat liitetään vaalilautakunnan pöytäkirjaan, johon merkitään vaalin tulos ja liitetään valitusosoitus. Pöytäkirjan allekirjoittavat puheenjohtaja ja sihteeri. Jaostossa pöytäkirjan allekirjoittavat puheenjohtaja ja sihteeri sekä yksi paikalla ollut jäsen. (KVJ 2:45)

Vaalilautakunnan ja jaoston on määrättävä yksi jäsenistään pitämään vaalipäivän äänestyksen pöytäkirjaa. Pöytäkirja tulee laatia huolellisesti. Lyijykynää ei ole suositeltavaa käyttää.

10.4 Vaalien ajankohdasta tiedottaminen ennakkoon

Vaalilautakunta tai seurakuntayhtymissä keskusvaalitoimikunta (jos sellainen on valittu) ilmoittaa vaaleista kuulutuksella, jossa mainitaan vaalien alkamis- ja päättymisaika sekä äänestyspaikka tai -paikat jos seurakunta on jakautunut äänestysalueisiin. Kuulutus on pantava seurakunnan ilmoitustaululle viimeistään kahdeksan päivää ennen vaalipäivää eli viimeistään 10.11.2018. Kuulutus on lisäksi julkaistava lehdessä viimeistään viisi päivää ennen vaalipäivää eli viimeistään 13.11.2018.

Edellä mainitun lisäksi äänestyspaikat osoitteineen ja aukioloaikoineen tulisi julkaista seurakunnan tai seurakuntayhtymän verkkosivuilla.

10.5 Vaalimateriaali ja kalusteet

Vaalilautakunnan on huolehdittava siitä, että vaaleissa on käytettävissä asianmukainen tila, vaaliurna, kalusto ja välineet sekä riittävä määrä äänestyslippuja saatavilla.

Vaalilautakunnan on hyvissä ajoin ennen vaalipäivän äänestyksen alkua tarkistettava, että äänestyspaikalla on ainakin seuraava vaalimateriaali ja kalusteet:

- 1) Äänioikeutettujen luettelo
- 2) Äänestyslippuja - valkoisia sekä seurakuntayhtymissä lisäksi oransseja
- 3) Seurakunnan ehdokaslistojen yhdistelmiä, jotka tulee kiinnittää äänestysruokan sisäpuolelle sekä asettaa vaalihuoneeseen ja odotustiloihin siten, että ne ovat äänestäjien nähtävillä. Äänestysruokan ulkoseinälle yhdistelmiä ei kuitenkaan tule kiinnittää.
- 4) Vaalipöytäkirjalomakkeita sekä pöytäkirjanpidossa tarvittavia muistiinpanovälineitä
- 5) Vaalileimasin tyynyineen. Vaalileimasimenä toimii seurakunnan leimasin.
- 6) Sinetöintivälineitä vaaliurnan sekä äänioikeutettujen luettelon sinetöimistä varten
- 7) Äänestysruokia, joissa äänestysmerkintä tehdään. Äänestysruokien tulee olla sellaisia, että vaalisalaisuuden säilyminen turvataan. Äänestysruokien esteettömyydestä kts. 10.6.4.
- 8) Vaaliurna, johon äänestysliput pudotetaan
- 9) Kyniä, joilla äänestäjä tekee äänestysmerkinnän äänestyslippuun. Kynät voivat olla minkä tyyppisiä tahansa, esimerkiksi kuivamuste- tai lyijykyniä. Kirjoitusvälineen tulee olla sellainen, että sen jättämä jälki on selvä ja se erottuu äänestyslipusta eikä ole helposti poistettavissa. Äänestäjän saatavissa ei saa kuitenkaan pitää sellaisia kirjoitusvälineitä, joilla tehty äänestysmerkintä näkyy helposti äänestyslipun läpi ja siten vaarantaa vaalisalaisuuden säilymistä (esimerkiksi tussikynät).
- 10) Vaaliavustajien rintamerkkejä tai käsivarsinauhoja tai muita tunnuksia

- 11) Työskentelypöytiä ja istuimet vaalilautakunnan jäsenille
- 12) Muuta tarpeista, kuten suurennuslasi tai lukulaseja, teippiä, varakyniä, teroittimia, muistiinpanovälineitä, nastoja jne.

10.6 Äänestyspaikan järjestelyt

10.6.1 Järjestys äänestyspaikalla

Vaalilautakunnan on huolehdittava siitä, että järjestys äänestyspaikalla säilyy moitteettomana ja äänestys sujuu häiriöttä. Äänestyspaikalla olevien on noudatettava vaalilautakunnan järjestyksen ylläpitämiseksi ja äänestyksen häiriöttömän kulun turvaamiseksi antamia määräyksiä.

Vaalilautakunnan on erityisesti valvottava, ettei äänestyspaikalla taikka sen välittömässä läheisyydessä pidetä puheita eikä julkipanna tai jaeta painettuja tai kirjoitettuja kehotuksia. Vaikuttamistoiminnan on tapahduttava vähintään kuulo- ja näköetäisyyden ulkopuolella äänestyspaikasta tai sinne välittömästi johtavalta kulkureitiltä. Vaalilautakunnan on myös huolehdittava, ettei äänestyspaikalla millään tavalla vaikuteta tai yritetä vaikuttaa äänestäjien vaalivapauteen. Vaalitoimituksessa ei sallita keskustelua. (KL 23:24)

Vaalilautakunnan on mahdollista hankkia äänestyspaikalle myös tarvittaessa lisää henkilökuntaa turvaamaan äänestyksen häiriötöntä kulkua. Yleensä kuitenkin vaalilautakunta pystyy itse huolehtimaan kaikista tarpeellisista toimista häiriöttömän äänestyksen järjestämiseksi.

10.6.2 Ehdokaslistojen yhdistelmät

Kunkin äänestyspaikan odotustiloihin ja äänestysasuoihin on pantava nähtäväksi painettuna kirkkovaltuuston ehdokaslistojen yhdistelmä tai yhteisen kirkkovaltuuston ja seurakuntaneuvoston ehdokaslistojen yhdistelmät. (KVJ 2:39)

10.6.3 Äänestyspaikan opasteet

Opastus äänestyspaikalle tulee järjestää selkeästi ulkona esimerkiksi kadunvarsitauluin ja viitoituksin. Myös sisälle äänestystilaan on järjestettävä tarpeelliset opasteet. Äänestyspaikan ovella tulee olla ilmoitus äänestysajasta. Itse äänestyspaikkaan voidaan lisäksi sijoittaa opasteita äänestäjien kulun helpottamiseksi.

10.6.4 Tilojen järjestäminen

Äänestyspaikalle on järjestettävä sellaiset tilat, joissa äänestäjät voivat tehdä äänestysmerkintänsä vaalisalaisuuden säilyttäen. Äänestyskopin tai muun vastaavan tilan tulee olla sellainen, että äänestäjä voi täyttää äänestyslippunsa rauhassa ja muiden katseilta suojassa. Äänestyskoppeja tai tiloja ei tule esimerkiksi sijoittaa siten, että niihin joudutaan kulkemaan muiden koppien tai tilojen takaa. Äänestyskopin takana ei saa myöskään olla yleisiä kulkureittejä. (KL 23:24) Äänestyspaikalla tulee olla myös riittävä valaistus.

Esteettömyys

Äänestyspaikka tulee pyrkiä sijoittamaan rakennuksessa sellaiseen tilaan, että sinne pääsevät kulkemaan myös ne henkilöt, joiden kyky liikkua tai toimia on rajoittunut. Äänestyspaikkaa valittaessa on kiinnitettävä huomiota vammaisten ja apuvälineitä kuten esimerkiksi pyörätuolia käyttävien pääsyyn äänestyspaikalle.

Pyörätuolia tai rollaattoria käyttäviä varten tulisi järjestää myös äänestyskoppi tai muu tila, johon sellainen mahtuu. Irrallinen syliin asetettava kirjoitusalue, jossa on näkösuoja, ei eduskunnan oikeusasiamiehen kannanoton mukaan riitä turvaamaan vaalisalaisuutta.

Muut järjestelyt

Paloturvallisuudesta on huolehdittava. Rakennuksen poistumistiet on pidettävä esteettömänä eikä poistumisteiden opasteita saa peittää.

10.6.5 Kuvaaminen äänestyspaikalla

On mahdollista, että tiedotusvälineet tai yksittäiset äänestäjät, esittävät toivomuksen saada kuvata äänestämistä joillakin äänestyspaikoilla. Vaalilautakunnan on kulloisessakin yksittäistapauksessa erikseen arvioitava, voidaanko kuvaaminen sallia. Kuvaaminen ei mitenkään saa vaarantaa vaalisalaisuutta eikä järjestystä äänestyspaikalla.

10.6.6 Äänestäjien lemmikkieläimet

Allergia- ja astmalitto ry on esittänyt yleisiin vaaleihin liittyen, että äänestystiloihin ei saisi tuoda eläimiä, sokeain äänestäjien opaskoiria sekä liikuntavammaisten avustajakoiria lukuun ottamatta. Näin voitaisiin esittää eläinpiteelipölyn jääminen yleisiin tiloihin ja eläinallergisten äänestäjien ja vaaliviranomaisten oireiden paheneminen. Vaalilautakunnan on syytä ottaa tämä asia tarkoituksenmukaisella tavalla huomioon.

10.7 Äänestäjän avustaminen

Henkilö, jonka kyky tehdä äänestysmerkintä on olennaisesti heikentynyt, saa käyttää äänestysmerkinnän tekemisessä apuna myös itse valitsemaansa henkilöä. Vaalilautakunnan on selvitettävä tällaisen avustajan nimi ja merkittävä se vaalipöytäkirjaan.

Äänestäjän pyynnöstä myös vaaliavustajan tai vaalilautakunnan jäsenen on avustettava häntä äänestämässä. Tällöin tulee kuitenkin huolehtia siitä, että vaalilautakunta on koko vaalipäivän äänestyksen ajan päätösvaltainen. Sinä aikana, jolloin jäsen tai varajäsen on vaaliavustajana, hän ei siis toimi vaalilautakunnan jäsenenä.

Ehdokas tai hänen puolionsa, lapsensa, sisaruksensa tai vanhempansa ei voi avustaa äänestysmerkinnän tekemisessä. Puolisolla tarkoitetaan aviopuolisoa sekä ehdokkaan kanssa avioliitonomaisissa olosuhteissa tai rekisteröidyssä parisuhteessa elävää henkilöä. (KVJ 2:27,3)

Avustaja on velvollinen tunnollisesti noudattamaan äänestäjän tahtoa sekä pitämään salassa äänestyksen yhteydessä saamansa tiedot. Avustaja ei missään tapauksessa saa suositella äänestäjälle, ketä ehdokasta tämän olisi äänestettävä.

10.8 Äänestyksen toimittaminen

10.8.1 Äänestyksen aloittaminen ja kesto

Vaalitoimituksen kesto

Seurakuntavaalit aloitetaan sunnuntaina 18.11. jumalanpalveluksen jälkeen, kuitenkin viimeistään kello 11 ja päätetään samana päivänä kello 20. (KVJ 2:3,1)

Vaalilautakunta on ilmoittanut kuulutuksella etukäteen moneltako vaalitoimitus aloitetaan. Vaalilautakunnan puheenjohtajan ja jäsenten sekä vaalilautakunnan nimeämien avustajien on ehdottomasti saavuttava äänestyspaikalle niin hyvissä ajoin, että äänestystoimitus voidaan aloittaa täysimääräisesti ilmoitettuna ajankohdalla.

Vaalilautakunnan puheenjohtajan on huolehdittava siitä, että lautakunta on päätösvaltainen äänestystoimituksen alkaessa ja sen kaikissa vaiheissa. Vaalilautakunnan valitsema avustaja ei ole vaalilautakunnan jäsen.

Vaalipäivän äänestystä ei saa keskeyttää ennen kello 20. Äänestys voi kuitenkin jatkua tämänkin ajankohdan jälkeen, sillä kaikkien niiden äänestäjien, jotka ovat ennen kello 20 tulleet odottamaan äänestysvuoroaan, on annettava äänestää ennen kuin äänestystoimitus päätetään. Odotustila on suljettava kello 20 siten, ettei sinne ole enää yleisöllä kulkua. Sulkemisesta on sitä ennen ilmoitettava paikalla oleville äänestäjille.

Vaalilautakunnan on erityisesti kiinnitettävä huomiota vaalisalaisuuden säilymiseen äänestystoimituksen kaikissa vaiheissa.

Äänestyksen aloittaminen ja vaaliuurnan sulkeminen

KVJ 2:40

Vaalipäivänä äänestyksen alkaessa vaalilautakunnan puheenjohtajan tai varapuheenjohtajan on:

- 1) julistettava vaalitoimitus alkavaksi;
- 2) ilmoitettava, mitkä vaalit toimitetaan, ja annettava muut äänestysmenettelyä koskevat ohjeet;
- 3) näytettävä läsnä oleville, että vaaliurna on tyhjä, ja sen jälkeen suljettava urna.

Vaaliurna tulee sulkea käyttämällä sinetöintinauhalla, johon vähintään puheenjohtaja (tai varapuheenjohtaja) ja joku muu jäsenistä merkitsevät nimikirjoituksensa.

Vaaliurnaa ei saa avata sen jälkeen, kun se on vaalitoimituksen alussa suljettu, ennen kuin äänestyksen päätyttyä ryhdytään laskemaan ääniä.

Vaalitoimituksen keskeyttäminen

Jos vaalitoimitus joudutaan pakottavasta syystä keskeyttämään, vaalilautakunnan on huolehdittava vaaliurnasta ja äänioikeutettujen luettelosta ja pidettävä ne valvottuina. (KVJ 2:44)

10.8.2 Äänestystoimituksen kulku

Äänestystoimituksessa on seuraavat vaiheet: (KVJ 2:41–42)

- A. Äänestäjän henkilöllisyyden ja äänioikeuden toteaminen sekä äänestyslipun antaminen
- B. Äänestäjä tekee äänestysmerkinnän äänestyslippuun, esittää äänestyslipun leimattavaksi ja pudottaa leimatun äänestyslipun vaaliurna
- C. Merkinnän tekeminen äänioikeutettujen luetteloon – tämä vaihe voidaan tehdä joko äänioikeuden toteamisen jälkeen tai vasta äänestyslipun leimaamisen jälkeen

A. Äänestäjän henkilöllisyyden ja äänioikeuden toteaminen sekä äänestyslipun antaminen

Äänestäjän henkilöllisyyden toteaminen

Äänestäjän on ilmoittauduttava henkilökohtaisesti vaalilautakunnalle. Äänestäjä on velvollinen esittämään vaalilautakunnalle selvityksen henkilöllisyydestään. Äänestäjälle ei saa antaa äänestyslippua ennen kuin hänet on todettu äänioikeutetuksi.

Ohjeita

Säännönmukaisessa tapauksessa äänestäjän tulee esittää vaalilautakunnalle kuvallinen asiakirja, joka todistaa äänestäjän henkilöllisyyden (henkilöllisyystodistus). Henkilöllisyystodistuksena voi toimia poliisin myöntämä henkilökortti tai passi. Lisäksi ajokorttia ja kuvallista Kela-korttia voidaan pitää riittävänä selvityksenä henkilöllisyydestä. Äänestäjän esittämä ilmoituskortti (ilmoitus äänioikeudesta) ei riitä äänestäjän tunnistamiseen.

Henkilöllisyyttä todistavaa asiakirjaa äänestäjältä ei kuitenkaan ole ehdottomasti vaadittava, jos hänen henkilöllisyytensä muutoinkin on varmasti todennettavissa, esimerkiksi silloin, jos vaalilautakunnan jäsen tuntee äänestäjän. Aiemmissa vaaleissa on käynyt ilmi, että kaikki eivät välttämättä omista passia, ajokorttia tai muutakaan vastaavaa asiakirjaa. Mikäli vaalilautakunta ei tunne äänestäjää, äänestäjän henkilöllisyyden selvittäminen voi olla ongelmallista. Näissä tapauksissa vaalilautakunnan on pyrittävä arvioimaan tilanne kokonaisvaltaisesti sen perusteella, miten luotettavana vaalilautakunta pitää äänestäjän antamaa muuta selvitystä ja tilannetta yleensä. Joissakin tapauksissa tällaisella äänestäjällä voi olla mukanaan muita asiakirjoja, jotka – vaikkei niissä valokuvaa olekaan – saattavat vahventaa äänestäjän henkilöllisyyttä. Äänestäjällä voi myös olla mukanaan saattajia, jotka kykenevät paitsi selvittämään oman henkilöllisyytensä, myös suullisesti todistamaan saatettavan henkilöllisyyden. Vaalilautakunnan on tämänkaltaisissa tilanteissa käytettävä harkintavaltaansa. Yhtäältä tulee huolehtia siitä, että kaikki äänioikeutetut voivat käyttää äänioikeutensa mutta toisaalta myös siitä, että kukaan ei äänestä toisen nimissä tai toisen puolesta ja että merkintä äänioikeuden käyttämisestä tehdään äänioikeutettujen luetteloon oikean henkilön kohdalle. On kuitenkin huomattava, että tässä mainitut esimerkit voidaan hyväksyä selvityksiksi äänestäjän henkilöllisyydestä vain poikkeustapauksissa ja vain silloin, kun vaalilautakunta pitää saatua selvitystä kokonaisvaltaisesti luotettavana.

Äänestäjän äänioikeuden toteaminen

Vaalilautakunnan tulee tarkoin huolehtia siitä, ettei äänestäjä saa äänestää, ennen kuin hänet on todettu äänioikeutetuksi. Äänestäjän äänioikeus todetaan äänioikeutettujen luettelosta. Tehtävään määrätty vaalilautakunnan jäsen etsii äänioikeutettujen luettelosta äänestäjän nimen. Äänioikeutetut on otettu äänioikeutettujen luetteloon aakkosjärjestyksessä.

Ohjeita

Ennen vaalipäivän äänestystä vaalilautakunta on tehnyt äänioikeutettujen luetteloon tarvittavat merkinnät ennakkoon äänestäneistä äänioikeutetuista. Vaalilautakunnan jäsenten on syytä tutustua äänioikeutettujen luettelon aakkostukseen etukäteen.

Jos äänioikeutettujen luetteloon on merkitty useita samannimisiä henkilöitä, on henkilötunnuksen avulla selvitettävä, mikä nimi on oikea.

Jos äänioikeutettujen luettelossa oleva nimi ei ole äänestäjän ilmoittaman nimen kanssa täysin yhtäpitävä, ei äänestäjältä tämän johdosta pidä evätä äänioikeuden käyttämistä, jos eroavaisuus ei ole olennainen ja jos on lisäksi ilmeistä, että luettelossa oleva nimi ei voi tarkoittaa ketään toista henkilöä. Jos henkilön sukunimi on esimerkiksi avioliiton johdosta muuttunut äänioikeutettujen luetteloon ottamisen jälkeen, voidaan hänen henkilöllisyydestään varmistua henkilötunnuksen perusteella.

Äänioikeutettujen luetteloa ei saa käyttää muuhun tarkoitukseen kuin vaalin toimittamiseen. (KL 23:21,2) Äänioikeutettujen luettelo sisältää arkaluonteisia tietoja, sillä se viittaa henkilön uskonnolliseen vakaumukseen. Luettelossa olevia nimiä ei saa lukea ääneen. Vaalilautakunnan on hyvä kiinnittää huomiota myös siihen, että äänestämään ilmoittautuvan henkilön tulisi nähdä mahdollisimman vähän äänioikeutettujen luetteloa. Äänestäjän on periaatteessa mahdollista saada selville luettelosta toisten äänioikeutettujen tietoja ja henkilötunnuksia, jos hän seisoo lähellä vaalivirkailijaa. Tästä syystä on hyvä huolehtia siitä, että äänestäjä pysyy riittävän etäällä vaalivirkailijasta silloin kun tämä etsii hänen nimeään luettelosta, samoin kuin siitä, että luetteloa muutoinkin säilytetään äänestyspaikalla huolellisesti. Jos äänioikeutetulla on väestötietojärjestelmästä ja Väestörekisterikeskuksen varmennepalvelusta annetun lain 36 §:ssä tarkoitettu turvakielto, äänioikeutettujen luettelossa on siitä merkintä. Erityisesti tällaisen äänioikeutetun tietojen osalta on huolehdittava siitä, etteivät tiedot näy sivullisille.

Äänestyslipun antaminen

Kun äänestäjän äänioikeus on todettu äänioikeutettujen luettelosta, äänestäjälle annetaan äänestyslippu tai liput. Tämän jälkeen äänestäjään kehoitetaan tekemään äänestysmerkintä äänestyssojassa.

Ohjeita

Äänestyslippuja tulee antaa äänestäjälle vain yksi kappale vaalia kohti. Suositeltavaa on, että äänestyslippu annetaan avattuna. Toisiinsa reunoista kiinnittyneet äänestysliput johtavat äänen hylkäämiseen, sillä vain päällimmäisessä tyhjässä äänestyslipussa on tällöin leima. Samalla vaalitoimitsijan tulee katsoa, että äänestyslippu on painoasultaan virheetön. Mikäli äänestyslippu on virheellinen, annetaan äänestäjälle uusi äänestyslippu ja virheellinen äänestyslippu revitään.

Mikäli äänestyslippu erhemerkinnän tai muun syyn vuoksi menee pilalle, on äänestäjälle tämän pyynnöstä annettava uusi äänestyslippu. Pilalle mennyt äänestyslippu on revittävä siten, että vaalisalaisuus säilyy. Li-

pun voi repiä joko äänestäjä itse tai vaalitoimitsija. Vaalitoimitsijan on ilmoitettava äänestäjälle, että tämä saa halutessaan itse repiä pilalle menneen äänestyslipun ja ottaa revityt palaset mukaansa. Tämän jälkeen äänestäjälle voidaan antaa uusi äänestyslippu.

B. Äänestäjä tekee äänestysmerkinnän äänestyslippuun, esittää äänestyslipun leimattavaksi ja pudottaa leimatun äänestyslipun vaaliurna

Äänestysmerkintä

Äänestäjä merkitsee äänestyssojassa äänestyslippuun ehdokkaansa numeron ja palaa taitettu äänestyslippu mukanaan vaalilautakunnan luokse.

Ohjeita

Äänestäjän on tehtävä äänestysmerkintä äänestyslippuun äänestyssojassa siten, että vaalisalaisuus säilyy. Vaalilautakunnan ei tule ottaa vastaan muualla kuin äänestyssojassa täytettyä äänestyslippua.

Äänestäjän on niin selvästi merkittävä äänestyslippuun sen ehdokkaan numero, jonka hyväksi hän antaa äänensä, ettei voi syntyä epätietoisuutta siitä, ketä ehdokasta hän tarkoittaa.

Tehtyään äänestysmerkintänsä äänestäjän tulee taittaa äänestyslippu keskeltä lipussa olevan taidekohdan mukaisesti siten, että äänestyslipun sisäpuoli jää näkymättömiin. Äänestäjän tulee antaa taitettu äänestyslippu vaalilautakunnalle leimattavaksi.

Äänestyslipun leimaaminen ja pudottaminen vaaliurna

Leima on lyötävä keskeltä taitetun äänestyslipun kääntöpuolelle. Äänestäjän on tämän jälkeen pantava äänestyslippu vaaliurna.

Ohjeita

Kun äänestäjä on palannut äänestyssojasta, hän esittää taitetun äänestyslipun leimattavaksi lähinnä vaaliurna istuvalle vaalilautakunnan jäsenelle. Puheenjohtajan ei itse pidä huolehtia leimaamisesta, koska hänellä on vaalitoimituksen seuraamisessa riittävästi huolellisuutta vaativaa työtä.

Äänestyslippu on ehdottomasti leimattava. Leimaamisesta tulee jäädä lippuun selvä jälki. Leimaamisen laiminlyönti tekee äänestyslipun mitättömäksi. Puheenjohtajan ja lähinnä vaaliurna istuvan jäsenen on ehdottomasti valvottava, ettei äänestäjä erehdyksessä pane äänestyslippuaan urnaan, ennen kuin lippu on leimattu.

C. Merkinnän tekeminen äänioikeutettujen luetteloon

Vaalilautakunta tekee äänioikeutettujen luetteloon merkinnän siitä, että äänestäjä on käyttänyt äänioikeuttaan.

Ohjeita

Kunkin äänestäjän äänestämisestä on tehtävä merkintä äänioikeutettujen luetteloon. Merkintä äänioikeutettujen luetteloon voidaan tehdä joko henkilöllisyyden toteamisen jälkeen tai vasta äänestyslipun leimaamisen jälkeen. Merkinnät äänioikeutettujen luetteloon on tehtävä huolellisesti. Puheenjohtaja voi joko määrätä tehtävään vaalilautakunnan jäsenen tai itse huolehtia merkintöjen tekemisestä äänioikeutettujen luetteloon.

10.9 Äänestystoimituksen päättäminen

Vaalipäivän äänestyspaikan sulkeminen

Vaalipäivän äänestyksen tulee jatkua kello 20 saakka. Tasan kello 20 on suljettava pääsy huoneeseen tai paikkaan, jossa äänestäjät odottavat vuoroaan. Vaalilautakunnan puheenjohtaja tai varapuheenjohtaja julistaa vaalipäivän äänestyksen päättyneeksi.

Äänestys-oikeus äänestysajan päättyessä

Kaikilla niillä äänestäjillä, jotka ennen kello 20 ovat tulleet äänestyspaikalle odottamaan äänestysvuoroaan, on kuitenkin oikeus äänestää ennen kuin vaalitoimitus lopetetaan ja äänestys julistetaan päättyneeksi. Ilmoitetun äänestysajan päättyessä on äänestyspaikka suljettava. Sulkemisesta on ilmoitettava paikalla oleville äänestäjille. (KVJ 2:43)

Niin pian kuin kaikki ne äänioikeutetut, jotka olivat saapuvilla kello 20 mennessä, ovat äänestäneet, julistaa puheenjohtaja tai varapuheenjohtaja vaalipäivän äänestyksen päättyneeksi. Päättyneeksi julistamisen kellon-aika merkitään vaalipöytäkirjaan.

Ennakkoäänten käsittely

Jos ennakkoääniä ei ole ryhdytty laskemaan ennen äänestyksen julistamista päättyneeksi, ennakkoäänät otetaan vaalikuorista, **leimataan** ja pudotetaan vaaliurna.